

המרחב רצוי מבחינה ישראלית? האם אפשר להתנות בו את עצם קיום המדינה?

אפשרי הפירוז?

שוב, משלה את עצמו. אחרי הצעד הרביעי, שוב לא יהיה חופשי — מבחינה מדינית וכלכלית — אלא להחליט לצעוד את הצעד הבא, המכריע.

★ ★ ★

עד כאן סקרנו את הנימוקים העיקריים בעד ונגד חימוש אטומי. מה נובע מהם? איזה קו חייבת ממשלת ישראל לנקוט?

יתכן ששאלה זו מנוסחת בצורה בלתי-אישית מדי, ומפתה לחוסרי אחריות. יתכן שכל אחד מאתנו חייב לשאול את עצמו: מה הייתי אני עושה אילו הייתי שריהבטחון של ישראל, אילו רבצה עלי האחריות הנוראה לבטחונה של המדינה?

אילו משלה כיום בישראל ממשלה הקרובה לדעותי, ואילו הייתי שריהבטחון בה — מה הייתי מציע לממשלה זו? אילו מסקנות הייתי מסיק מהניתוח דלעיל?

אפשר לצפות לשתי הגבות בטוחות. האחת סובייטית, והשנייה אמריקאית. מבחינה סובייטית, ישראל היא מדינה עוינת, חלק בלתי-נפרד מהמערך הצבאי המערבי. הימצאותה של פצצה גרעינית בישראל, פירושה, לגבי הממשלה הסובייטית, הצטרפות מדינה גרעינית נוספת למחנה המערבי.

אישם כחרייה-המלחמה של המטכ"ל הסובייטי ישנן מפות, בהן מסומנים כל מאגרי הנשק הגרעיני הידועים בעולם המערבי. ברגע שתהיה לישראל פצצת גרעינית, היא תיכלל אוטומאטית במפה זו.

מלחמת-העולם הבאה (אם תפרוץ) תתחיל במערכה של השמדת המאגרים האטומיים. כל צד ינסה, בשלב ראשון זה של המלחמה, לחסל את הפצצות של הצד השני — הן כדי להגן על עצמו, הן כדי להביא להכרעה צבאית. (אם, כתוצאה ממערכה זו, יישאר צד אחד ללא נשק גרעיני, בעוד הצד השני יישאר בעל עוצמה גרעינית כלשהי, הרי הוכרעה בכך המלחמה.)

ישראל אטומית (בניגוד למיצריים אטומית או הודו אטומית) תיכנס למפת הפצצות-ההשמדה של מלחמת-העולם הבאה. היא לא תוכל להיות ניטראלית.

במלים אחרות: חימוש אטומי לא יעלה רק את יחסי ישראל-מיצריים למישור חדש, אלא גם את יחסי ישראל-בריית-המועצות. הוא יסבך את ישראל בסכנות נוראות, שלא תהיה לה שום שליטה עליהם.

★ ★ ★

את התגובה הסובייטית הצפויה. מה תהיה התגובה האמריקאית? יתכן שכאן אורבת סכנה מוחשית עוד יותר.

כבר הסברנו כי המעצמות הגדולות מתאמצות, בכל כוחן, להשאיר בידיהן מונופול גרעיני עולמי. הן חוששות שמלחמת-העולם השלישית, שתוריד אותן מבמת ההיסטוריה, עלולה לפרוץ במיקרה. ככל שיתפור הנשק האטומי בידי מדינות קטנות ובלתי-אחראיות, כן תיגבר סכנה מהירה זו.

ארצות-הברית ניסתה למנוע את החימוש האטומי של צרפת. היא לא הצליחה בכך — כי צרפת היא מדינה-מפתח בנאט"ו ובמאבק העולמי. היא נאלצת להשלים עם שגשגותיו של הנשיא דה-גול — בידעה כי דה-גול הוא, עם כל חסרונותיו, אדם אחראי.

אולם ישראל אינה צרפת, וכך-גוריון אינו דה-גול. על כל פנים — לא בעיני האמריקאים.

שתיקתה הנוכחית של ארצות-הברית לגבי החיכוך האטומי במרחב נובעת, בלי ספק, מן הדעה שישראל רחוקה, לפי שעה, מלהיות מדינה גרעינית ממשית. אך דהקא שתיקה זו מנבאה רעות לקראת העתיד.

קיימת סכנה מוחשית שאו תפעל הממשלה האמריקאית בזריונות וביעילות. היא עשויה לכפות פירוז אטומי על המרחב, כולל ישראל.

היא יכולה לתבוע לעצמה פיקוח יעיל ומכריע על הפעולה הישראלית. והיא עשויה לתת גיבוי מירבי לתביעה כזאת — עד כדי הגשת אולטימאטום ממשי ואיום בהפסקת זרם-ההון הוורם מאמריקה לישראל.

אם תסרב ישראל לקבל את האולטימטום, הרי תזמין שואה כלכלית (שהרי עצם החימוש האטומי יגביר עוד יותר את תלותה הכלכלית של ישראל בורם ההון הזר). אם תקבל את הדרישה, יהיה פירוש הדבר, למעשה, סיום עצמאותה של ישראל, והפיכתה גרורה מוחלטת של מדינה זרה.

יתכן שחוגים מסויימים בישראל תותרים למצב זה, מתוך חשבון שמעמד של גרורה יטיל את עומס האגנה לבטחון ישראל על ממשלת ארצות-הברית. אולם האם זאת שאיפתם של אורחי ישראל? האם מוכנים הם למכור את העצמאות הלאומית תמורת הבטחה של בטחון? ומניין הבטחון שבטחון זה אמנם בטוח ונהוג?

דבר אחד ברור לחלוטין: חימוש אטומי מזמין התערבות זרה — סובייטית, אמריקאית ואולי גם סובייטית-אמריקאית משותפת.

ה'רושימה 1945 - או תל-אביב וקאהיר ב'1975?

יש פאציפיסטים, שעצם קיום הנשק הגרעיני מתועב בעיניהם. הם יגידו: אסור לנו לנגוע בתועבה זו, אפילו יציל הדבר את חיינו. כדברי הנוצרי בעת מעצרו: "כל ואחזי חרב — בחרב יאבדו!"

בארצות-הברית ובבריטניה יש הטוענים: **BETTER RED THAN DEAD**. (היינו: מוטב להיכנע לקומוניסטים, מאשר למות). אפשר לסכם את דעתם של הפאציפיסטים הישראלים בסיסמה: "טוב לחיות בלי חרות — מאשר למות". מבחינה זאת אני שמרני ללא-תקנה. דעתי היא: "טוב למות — מלאכד החרות!"

איני מאמין כי פאציפיזם, המעודד תוקפנות, הוא מוסרי. אני שואף להחדרת המוסר למדיניות. כלומר — לניהול מדיניות שהיא גם יעילה וגם מוסרית. (והריני מאמין, בכל לבי והגיוני, כי בטוח הארוך, המדיניות המוסרית היא גם המדיניות היעילה, בחיי הכלל כמו בחיי הפרט.) מתוך גישה זו אני ניגש גם לבעייה האטומית.

על כן הייתי מנסח את המסקנות דלהלן:

- ראשית — החימוש האטומי של המרחב הוא רעה מוחלטת.
- שנית — היעד העיקרי של המדיניות הישראלית צריך למנוע רעה זאת, עליידי השגת פירוז אטומי של המרחב, תוך כינון מערכת-פיקוח יעילה ובטוחה לחלוטין.
- שלישית — את מדיניות-הפירוז יש לנהל תוך הפעלת האו"ם, המעצמות האטומיות ומתחבים ניטראליים, ואפשר להגשימה תוך כפייה או תוך הסכמה.
- רביעית — יש לקבוע להצלחת מדיניות-הפירוז תחום ברור של זמן.
- חמישית — אם תיכשל מדיניות זו תוך המועד שהוקצב לה, למרות המאמצים הכנים והיעילים של ממשלת ישראל — הייתי מציע לממשלתי להחליט על חימוש גרעיני מזורז של ישראל.

(המאמר הבא בסידרה: איך ישפיע החימוש)

האטומי במרחב על המיטר במדינה (I)

אחד הנימוקים שיש לתת עליהם את הדעת הוא נימוק הנוגע לעיתוי ההחלטה. חימוש אטומי הוא תהליך ארוך — תהליך הנמשך שנים אחדות. מקובל בעולם להניח כי זה עניין של חמש שנים לפחות.

להבנת העניין כולו, יש לקחת בחשבון את העובדה היסודית הבאה:

ברוב השלבים — ודווקא הראשונים — אין כל הברזל בין ייצור אטומי לצורכי-ישולם לבין ייצור פצצה אטומית. מרבית הכורים הפועלים בעולם — כגון הכור ההודי — מתאימים גם למטרה זו וגם למטרה זו.

מבלי להיכנס לפרטים טכניים מסובכים, הדבר נראה, בערו, כך: השנים הראשונות של כל ייצור גרעיני מוקדשות להפקת תומר פציל. תומר זה יכול לשמש באותה מידה הן להפקת חשמל, הן לפצצה גרעינית.

לאור מצב טכני זה, יכולים מצדדי החימוש לטעון: "למה לנו להחליט עכשיו? בינתיים יש לקדם את התהליך, כדי לייצור תוך כך וכך שנים מצב בו נוכל להחליט באופן חופשי, לאור המציאות של אז — לכאן או לכאן!"

יתכן שנימוק מסוג זה יכול להשפיע על פוליטיקאים, האוהבים מטבעם לדחות כל החלטה. אולם דחיה זו אינה אלא אשלייה. כי דחיה מסוג זה — פירושה, למעשה, החלטה. משני טעמים:

ראשית, מפני שמערכת יעילה לפירוז אטומי של המרחב יכולה להתבצע רק בשעה שאין במרחב עדיין ייצור רציני. כאשר כמה מדינות (או מדינה אחת) במרחב יתקברו לסף ייצור פצצה בעתיד הקרוב, שוב לא ייתכן פירוז.

שנית, מפני שהשלבים הראשונים של הייצור הם היקרים ביותר. ישראל הענייה פשוט לא תוכל לגייס די כסף כדי לממן ייצור זה ולרכוש באותה שעה נשק שיגרתו בממדים שיבטיחו את בטחונה בעתיד. מי שהולך בדרך אחת, יזניח בהכרח את הדרך השנייה.

הצעד הראשון בדרך האטומית יכריח את הצועד לצעוד גם את הצעד השני.

מי שצועד את הצעד הראשון מתוך מחשבה כי לפני הצעד החמישי יוכל לצעוד ולהחליט